

NATYRA TË KRISAVE EKONOMIKE – NJË HYRJE

PÉTER-ÁKOS BOD

P. A. Bod (Piter-Akos Bod) është një profesor universitar dhe kokëkrye te departamenti për politikën ekonomike, përgjegjës të institutit ekonomik të universitetit Corvinus në Vudapest, kryetarri te Banka nacionale të Hungaris.

Abstarkt:

Kjo shëmbje ekonomike botërore që filloj në 2008 është e ndryshme nga krijat të vitëve të kaluara, aty ku ka të bëj me pasojat socioekonomike, për shëmbull ulje të harxhimeve personale dhe rritje të papunsis, dhe aty ku ka të bëj me reagimin politik. Shtetet të zhvilluara u mbështetën te harxhimet masive financiare në një model “Kensiane” që të ruhen nga humbja tërëgjyeshme dhe të punsis. Ndërkohë që zhvillimi europian u dukë si një shok te pasojat që kishin të bëjnë me hapësirat të mbëdhaja ekonomike dhe financiare, që me sa duket ndimoi që të bëhet kontraktimi i papritur më i thellë. Autori mbështet që politika nacionale ka më shumë rëndësi në kohë të turbolusur sesa në kohë të mirë, dhe beson që me kondicionet të tashmë është koha të mendojmë më mirë për format të sigurisë të ekonomisë dhe të financës, për shëmbull natyra të mbështetja në institucionet financiare të huaja dhe në marrjen borxh[ve për fonde nga shtete të zhvilluara të Europës. gjithashtu, çdo mbështetje të rëndë në sigurimin e Europës mund të dëmtojë prospektin të rritjes të ekonomisë të shtetëve që nuk janë aq shumë të zhvilluara.

Fjali çelës: krija financiare, ndërmjetësim financiar, politika Kensiane dhe jo Kensiane, ngritja ekonomike, teori ekonomike, politikë bashkërendimi në Europë.

VIJA KRYESORE TË ARTIKULLIT

Aryet dhe reagimi i parë politik.
Ekonomi, ekonomistat dhe politikë ekonomike.
Supriza e krizës-fillimi për shpjegimin.
Çfarë duhet të bëhet në fund.

*

Arsyet dhe reagimi i parë politikan.

Pas krizës të bankave dhe të monedhës në 1980, kalimi i tërheqjes dhe shkatërrimi i bankave pas 1990 në ekonomi të planifikuar, zhvlerësimi i thellë të monedhës dhe krija e bankave në ekonomi të shpejt rritura në 1990, vlerosoj çmimet të shpërthimit dhe të implozionit nëpër burset të ekonomive të ngritura, tashmë ekonomia ka eksperiencën e një krize financiare prap. turbullimat në tregët internacionale dhe financiare, që filluan në 2007 avash avash zhvilluan tërheqjen, më sikronizuar dhe nga ajo kriza e madhe në 1929-1933. Asnjë shtet nuk mund të rinte i paprekur nga dobësia, pafuqia. Por jo të gjitha shtetet vuan në të njëjtin rrugë dhe në të njëjtin fazë. tre vjet më pas u tregua se pasojat ekonomike të krizës ishin të ndryshme nëpër shtetet dhe në kontinentët. (IMF, 2010, BIS, 2010, European Economy, 2009)

Që atëherë me shpërthimin e “fluckës” Amerikane në pranverë të 2007, janë shkruajtur shumë gjëra për pasojat të problemëve financiare që për herë të parë u dukën “në zemrën të zemrës” që është tregu të ekonomive të larta. Në globalizimin financiar nuk është fare surprizë që dobësia u shpërndarë në të gjithë botën. Është shumë interesante të shënohet që shtete që u dëmtuan në fillim ishin ato të bashkimit amerikan dhe ato të euro-zonës. turbullimat financiare të më parshme kishin tendensë të sipërfaqen në shtete që po ngrihen dhe po transformohen. Në kontrast, në këtë kohë ekonomitë kryesore që po ngrihen, për shëmbull India dhe Kina nuk vuajtën dhe aq shumë nga pasojat direkte të stuhisë të qendrave financiare.

Kur ekonomitë të ngritura ishin të parat që u dëmtuan, domethënë që ishin të parat që zëvendësuan kohën e humbur të largimit që mbajti një vitë e gjysë. Në krahasimin të krizave të më parshme, kjo ktu është shumë e ndryshme. Është më e butë në hubjen të punsis dhe në tensionet sociale se sa ishin krizat e më parshme. Përpara se të japim urimeve politikanëve dhe në bussiness leaders, duhet të shënohet së shpejti: qeveritë ndërtauan mbështetje të madhe të borxhëve më të larta ndërkohë kësaj periudhe të vogël. Natyrisht kjo ishte çmimi për mbrojtjen të ekonomis nga një krizë të vjetër. Historia nuk përsëriti vetveten: kriza e sotme ndoshta ishte aq e thellë në lidhje me produktete industriale si "great depression" në 1930, por në këtë kohë konsumi personal u ulë shumë pak ndërkohë të krizës, dhe papunsia mbeti mesatare.

Në të njëjtën kohë në ekonomitë të ngritura të Europës largimi ishte akoma i njomë. Hapësira ekonomike duket që ka kontribuar më thellë se sa protesti të kontraktimi. Në 2008, investoret të huaj papritur humbën besimin të kësaj tregëti. Kur investoret dhe ato që kishin fondet u lëshuan në panuk monedhat nacionale u zhvlerësuan, bursat ran, tregtia e huaj u mbydte bashkë me ato standartet e jetës dhe GDP (Bod, 2009).

Kjo [shtë arsya që në këtë vënd të botës nuk mjafton të numërojm me imtësi pasojat të çregullimeve globale: për ato që vendosin në ekonomitë të ngritura të shtetët e Europës është e domosdoshëm të mësojm nga gabimet politikan duke hedhur një sy në të ardhmen. Historia e krizës në rajonin të ekonomive të ngritura në Europë nuk është e mbyllur. Largimi ndoshta ka mbaruar por prognoyet si L. Csaba solli sipërfaqe, nuk besojn te rikthimi i normalitetit, për shëmbull 4%-5% GDP rritje në Europën qëndrore dhe lindore, dhe duke folur në përgjësi nuk do ket rikthim në "status quo ante" (Csaba, 2009).

Zemra e ekonomis nuk mund të linte aq thjesht mbrapa turbullimat. Analizat më të rëndësishme nga IMF, BIS, OECD, bankat q[ndrore dhe think tanks kanë përfutuar dekoproyimin e krizës dhe kërkujn garanti nga insitucionet për mbrojtjen nga një krizë të tillë në të ardhmen, qëllimi më i rëndësishëm është shëndeti dhe paprekshmëria të sistemit financiar-internacionale. sistemi punon prap, dhe iniciativët kishin filluar të punojn në skuadrainternacionale që të përshtëngojn bazën të fondeve të institucioneve financiare dhe që inspektimet nacional-financiar të punojn akoma më mirë.

Ndërkohë të shkruajtjes këtij artikullit sistemi financiar duket që punon. kjo nuk është një thënje e thjeshtë, por një kryerje kundra hijëve të njëjtave kriza financiare sipas kërkimit të C.Reinhart dhe të K.Rogoff (Reinhart and Rogoff, 2009b). te modeli i madhë i tyre internacional dhe historikal, shkatërrimi të tregëve me cilësi të ulët tregohet të jetë e thellë dhe e zgjatur: shkatërrimi të çmimeve shkon 55% afërsisht rrënja 3 vjet e gjys. E dyta, pasoja të krizave të bankave janë të lidhura me refuyime të thella në prodhim dhe në punësim: papunsi shkon 7% points më shumë se fazën e mëposhtme të cikëlit, lëvizjes që mban më shumë se 4 vjet. Prodhimi bien afërsisht 9% në dy vjet, diçka që është më pak se papunsia. E treta, pretendimi, vlera e vërtete të borxhëve të qeveris duket që shpërthehen, duke arritur 86% në thënje kryesore-episodat të krizës të luftës të dytë botërore. Ato shënojnë, që arsya më e rëndësishme të shpërthimeve të borxheve nuk janë shpenzimet të qytetëve dhe kapitalismi të sistemit të bankave, fajtorët të mbëdhej për ngritjen të borxheve janë të pashmangshëm shëmbjet nga taksat të ardhura kombëtare që qeveritë vuajn kontraktimet që kanë të bëjnë me prodhimin.

Në krahasim me modelin historikal kriza ekonomike dhe financiare të 2007-2009 ofron shumë diferenca dhe njashmëri. shërimi të sistemit financiar u realizua shpejt-papritur shumë shpejt mund të shënojm. sistemi i punës i ri që përfutur për financën globale ishte shumë i kushtueshëm për ekonomin. Njëra ngapasoja të stimullit financiar masive në 2009, borxhi më ilartë doli përsipër, jo papritur, problemi ekonomik më i madh. sipas J-C Trichet, presidenti i bankës europiane qëndrore ka thënë, problemet e sotmes në ekonomitë të ngritura janë pasojat nga një barrë prej shumë vitesh që ka përdarshjen nga një liberalizim financiar dhe nga novacioni të 1980 dhe 1990 (Trichet, 2010). Ndërkohë kësaj periudhe pri floriri u prodhuan produktete të reja financiare që ndryshuan sjelljen të bisnezëve. finanva moderne prëmtoj të jetë një e zgjatur mbarëvajtje rivlerësimi: familjet mund të zbusin shpenzimet e tyre me kalimin e kohës më thjesht, financa hipoteke u bë më e afër për pjesën e popullit që më parë ishin jashtë nga tregu. të gjithë kto premtime mbarruan me një pakënaqësi për tregët për mirëvajtjen e financës, rivlerësimi për politikën sociale, dhe për ekonomin pakundështuar. Tashmë ka ardhur koha për të menduar mirë ca gjëra që kanë të bëjnë me ekonomin dhe me financën, sa për ato që paguajn taksa është koha për të paguar sërish borxhin publik.

Ekonomi, ekonomistat dhe politika ekonomike.

Tani ja vlen të meremi pak më mençurin dhe sigurimet profesionale të profesionit të ekonomistit. kur u ndërtauan rëgjimet që kishin të bëjnë me ekonomin në 1990, u dukën një vision të ekonomis (kapitalismi) që mund të kujdeseshi për vetveten dhe kishte një erë prel floriri, fundi i historis, besimi te tregët që mund të zgjedhin çdo problem, dyshim se çfarë mund të bëjë një shtetë në ekonomi - kjo është dhe rryma kryesore.

Proceset për privatizimin dhe liberalizimin u bërën shumë shpejt dhe në ekonomitë të pasura dhe në shtetet që po ndryshojn, mbështetur nga rryma kryesore ekonomike. Ofertat të liberalizimit financiar dhe të

novacionit të tregëve (për shëmbull siguria-qetësia dhe produkte strukturare) u dukë të jen forcuese në përfundim. Faktori rrethor makroekonomik në tregët më të rëndësishme (përveç Japonisë) ishte në rritje dhe në gjenëartë me pasuri, dhe gjithë këto ishin ndimëse duke përmirësuar politikën ekonomike dhe diturin e thellë për ekonomin. ky faktor rrethor afër nirvanës u bë i njohur si great moderation sipas të thënave dhe të tjerëve, B. Bernanke, profesor (Bernanke, 2004). Njëri mund të kujtoj dhe shkruar të tjerë për ato ekonomistat që kanë marrë Nobel si R. Lucas, të universitetit të Shikagos për të cilin Paul Krugman përmend ato që Lucas deklaroi, makroekonomia në një shije origjinale ka mbarëvajtësi: problemi qëndror për depresion-pengesë është zgjedhur, për të gjitha arsyet praktike, dhe ishte zgjedhur para shumë vitesh (Lucas, 2003; Krugman, 2009).

Thuhet me siguri që jo shumë vite më parë politikanët, bankat qëndrore dhe ekonomistat deklaruan një betejë të sukseshme kundër infacionit dhe shkarërrimit të gjallëris makroekonomike. Premtimi ishte, dhe dukeshi që po realizohej për një periudhë të madhe, të pengohen paqëndrueshmërit të rëndësishme në sistemin financiar global. Ndoshta një betejë ishte fituese por jo luftë. great moderation produkte shumë produkte shkatëruese. Inovacionet financiare dhe tregët të liberalizuar, në kombinim me përqindje interesëve, u drejtuan të bashkimi i një autoritetit të mundshëm.

Në 2007 dhe ajo që erdhi më pas largoj vetësigurin nga profesioni të ekonomistit. Politikanët të shtetëve të ngritura ishin të forcuar të mendojnë sërish për realitetin të forcës të tregëve, duhet të shikojmë rolin të G20 me fuqin që kanë. Zbalancimet në këtë kohë nuk duken për herë të parë në periferi të ekonomisë globale, përveç kriza e bankave dhe të monedhës në të gjysmën të shekullit. kjo vërtet është një situatë e re në krahasim me historinë të afërme që më pak shihet të ngritura të bëhen viktima të krizës, përshëmbull ca shtete në Amerikë Latine në 1980, ekonomitë të Azisë lindore në 1990 dhe në Rusi në 1998. Në këtë është Britania dhe shtete të bashkuara të Amerikës që po përballen me dy deficite publike në 2009-madhësi në zbalancim financiar që më para ishte e njohur në shtete që nuk ishin të ngritura.

Msimi nga great crash është mësuar. Depresioni erdhi mbrapa një bombë teorike (të 1980), dhe në atë kohë politika caktonte një politikë financiare të shtrënguar, lekë të shtrënguar dhe ulje të rrogave që të përmisohet balanca. Ishte Keynes (1936) dhe ato që i rishin nga mbrapa që hodhën poshtë rrymën kryesore të klasikëve që deklarojnë që kthimi të punësia mund të jetë e sukseshme me uljen të rrogave dhe uljen të çmimeve. Keynes atribuohet shëmbjen të një shkatërrim të kërkesës agregate, veçanërisht të investimeve në privatë, politika e tij ishte të përdorte një politikë financiare-bashkë shpenzimet masive qeveritare. kjo vajti mirë. Në postën të luftës botërore dy idetë Keynesiane mbizotëruan në profesionin të ekonomistit, dhe politikanët përfaqëuan rrymën kryesore të re.

Është diçka kurioze rikthimi të Keynesianizmit këto vitet e fundit. Një herë rryma kryesore, pastaj përvdijë kur shkollat të reja me mendime ekonomike të ndryshme u themeluan që në 1970, Keynesianizmi është rikthyer në praktikën të politikës të shtetëve të ngritura-pa shpjegime dhe debate. Diçka që është e vërtetë, sipas shënimeve të Csaba, Keynesianizmi ndoshta ishte hedhur në departamentet akademike por kurrë nuk humbi rëndësinë e tij për ato që bëjnë politikën, duhet të shënohet stability dhe growth pact të bashkimit evropian, duke pritur mbiproduhimin të sektori publik, në kohë të mirë por shpenzimet deficit në kohë të këqje, sipas parimeve origjinale Keynesiane. (Csaba, 2009)

Qeveritë të më shumtat brenda dhe jashtë të bashkimit evropian duket që këto parimet i përdorin në një mënyrë asimetrike: në kriza bëjnë shumë shpenzime të mbëdhaja por nuk bëjnë ekonomi në kohë të mirë. Akoma, shtetet të bashkuara të Amerikës dhe të bashkimit evropian dhe në fakt më shumë nga shtetet të G20 sjelljen sipas Keynesianizmit. Dhe duket që punon: se depresioni i vitit 1930 u shmang.

Për etiketën e çmimit: është shumë vështirë të besosh të dhënat të deficitit të sektorit publik në 2009, dhe akoma më shumë për njërin që nuk është i mësuar me parimet Keynesiane: është shënuar deficit në përqindje të madhe të GDP nga qeveritë, për shëmbull në Irlandë -14,3%, në Greqi -13,6%, në Mbretëri të bashkuar -11,5%, në Spanjë -11,2%, në Portugal -9,4%, në Letoni -9%, në Lithuanë -8,9%, në Rumani -7,5% dhe në Poloni -7,1% (Eurostat, 2010). Pasojat nga shpenzimet masive të deficitit nuk mundet të shmangen akoma nëqoftëse shtetet të zhvilluara besojnë kanë hyrje të lehtë të tregët financiare në një situatë të mbarë. Por do ishte overgeneralization të deklarojmë që shtetet të pasura mund aq lehtë të shpenzojnë më shumë lekë publike se sa kanë në të vërtetë në kasafortë. Është e vërtetë që tregët financiare që shumë më para nuk interesoheshin fare për kushtin të autoritetit të shtetëve të bashkimit evropian, duke besuar që shtetet evropiane nuk mund të falimentojnë. Por borxhet absolute greke në fillimin të 2010, mësuan të tregët një sjellje të ndryshme me klientët. Mjafton të rikujtojmë që në vjeshtën të 2010 u nxorë prodhimi i dhjetë vitëve nga Irlanda dhe Portugali që ishte 6% më e lartë kur Italia ishte 4%, e Gjermanisë më pak se 3% në vitet, gjithë këto domethënë që investoret më mirë është të rrezikojsh të shteteve evropiane se sa të investojsh atje ku nuk është fare mirë.

Krizat finaciare dhe mungesat më të larta deri tani ishin të lidhura me shtetet të zhvilluara ose tregë të ngritura. shumë interesante, mungesat në borxhet të jashtëm kan qen të përqëndruar te tregët të zhvilluara se sa te krizat bankare,por sipas kërkëses historike, mungesat të larta të borxheve të jashtëm kan pas qenë të njejtë për shtetet pëerpjekur nga statusi të tregëve të zhviluara te ngritja me përparimintë statusit të ekonomis (Reinhart and Rogoff, 2009a).

Kriza e tashmë është e pa karakterizuar nëqoftëse kan vuajtur ekonomitë të zhvilluara apo ato që kanë një vënd të mirë thjesht. kapitulli europian të historis të turbullimave finaciare filloj me Islandën, mëmirë me Islandën të pasur, dhe Hungarin, një shtetë që është pjesë së bashkimit europian që nga Mai të 2004. kto tre shtetet europiane që u kthuan të para në *International Monetary Fund* (IMF) për fonde që të shmangin shkatërriminfinanciar në 2008 më mbrapa Letonia, një shtetë baltik, dhe pastaj Ukraina që nuk ishte pjesë të bashkimit europian.

Kriza bankare dhe finaciare të Islandës mund të quhet si një aksident, ose më keqë por e kuptueshëm si pasoje të dhënjes borxheve nga bankat dhe nga gabimet politike:duhet të shikojm kërkësat të situatës (Gylfason et al. 2010). Shkrimtarët thojn me lehtësi që fuqit te shtetet e vogëla në krizën nuk mundet të shgaqësojn nga përgjësia:jo të gjitha goditjet ishin të jashtëm,dhe institucionet dhe politika kan rolin e tyre te pasojat nga goditjet. Ca nga rastet më ekstrem për shëmbull Irlnada dhe Islanda, kishin një krizë mbizotëruese me përdardhe nga ato të njejtit, krizë që vetëm u ndez nga zhvillimet globale. Për shumë vite atp kishin adoptuar politikë të butë ose të ugjeruar dhe bërën shumë për të siguruar mjaftueshëm drejtimin dhe inspektimin për sistemin financiar të tyre. Në prapavështrim bëhet e kuptueshëm (dhe sipas shumë të tjerë jo vetëm në prapavështrim) që kto shtete ljuan zhvillimi të autoritetit që të vazhdojn dhe një fluckë të gjëndjes të vërtet për të ndërtaur njëmodë të paqëndrueshëm (Gylfason, 2010).

Duke krahesuar me historinë Islandike, rasti i Hugaris duket më shumë si një pazl dhe mendim i mërzitshëm në të gjithë artikullin që ka të bëj me financën globale. këtuekonomia nuk ishte nxehur para ngjarjëve dhe nuk kishte një fluckë të gjëndjes të vërtet.Ekonomiaështë shumë afër e lidhur me ekonomitë të shtetëve të vjetra dhe të reja pjesëmarës te bashkimi europian, edhe si një pjesëmarës shteti është pjesë të politikës të institucioneve të bashkimit europian për mirë bashkpunimin, kontrollin dhe harmonizimin të politikës ekonomike nacionale.Diçka,që është e vërtet është që politika ekonomike për shumë vjet ishte gabim para se të vi kriza në Europë,por ky shpjegim për procesin për zhvillimin e keqë që morën faktet nxirrë një pyetje:si mund anëtarësia të bashkimit europian mos të shpëtoj një shtetë pjesëmarës nga zhvillimi të zbalansimeve serioze që mund të shkrepse shkatërrimin të monedhës?

Tashmë,problemet me Greqin bëjn të kuptueshëm që stability and growth pact, kriterët të Mاستriht për hyrjene nj shteti në eurozonë ,dhe insitucionet të njejt nuk jan të mjaftueshëm për mbrojtjen nga gabimet shtëpiake të politikës brënda bashkimit europian. Në rastin të Hungaris, shpenzimet masive të qeveris ndërmjet 2002 dhe 2006, keqësimi-rëndimi të rrezikut vlerësimin, shumë pak përmirësim të vogël të përnjëmendshëm për kohë të zgjatur-të gjithë kto zvogëluan aftësin të shtetit të rezistoj nga një “shock” të jashtëm:coëtim të rrymës finaciare, ngritja të paqëndrueshmëris të monedhës,zvogëlimitë tregëve të huaj. Politika nacionale ka shumë rënsi, ka më shumë rlnsi në kohë me turbullima se sa në kohë të mirë.

Çfarë duhet të bëhet?

Por kjo ishte historia të kaluarës. Kërkimi akademi edhe politika të kërkimit duhet të ofroj një përgjigje të besueshëm te pyetja: çfarë duhet të bëhet tani,duke nbetur gjallë nga krizat dhe turbullimat në Europe? Në të ardhmen,shkrimtari numëron pikët më të rëndësishme në politikë te axenda të kërkimit duke plotësuar me përgjigjet e tij.

Në rradhë të parë duhet ti kthejm shpinën glabalizimit financiar? Njëra nga pasojat të fshirjes së profesionit dhe të liberaliyimit financiar dhe të privatizimit të shpejt ndërkohë të procesit për ndryshimin të sistemit politikë ishte depërtimi të fondit të huaj,dhe në istitucione të veçanta dhe në ekonomi.Hyrja atyre ngriti me pa dyshim stërhollin në fonancë dhe hapi rrugën për fonde që përndryshe nuk do vishin. Akoma, në periudhën të kërcëllimit së autoritetit global, kjo historia e sukseshëm zbuloj anën së goditje të lehtë:ekonomia të rajonit u tregua e pavarur nga fondet të huaja por dhe nga tregët të huaja.

Mençuria e mëparshme ishte që bankat e huaj garantuan standarte të larta profesionale dhe aftësi paguese të bollshëm në monedhë-diçka që është e rëndësishme për zhvillimin të ekonomis. Pas krizës,shumë pak besojn që pavarësia të bankave të huaja është e pazezikuar për shtetet. Një sistem financiar që punon shumë mirë është shumë i rëndësishëm për qëndrën, lindjen dhe pjesën jugore të Europës-diçka pa dyshim. Por ndëfaqet ndërmjet bankave (nga ato që dritoken nga larg), ndërmarrje (të huaja ose shtëpiake) dhe qeveritë jan treguar të hutuar dhe optimalë. Konkluzioni tentativë është që duhet një lidhje më të balancuar ndërmjet lojtarëve dhe të përgjesëve të bankave të ndërmjetësimit financiar në ndryshim dhe në zhvillim të ekonomis.

Në rradhë të dytë, ka ardhur koha për tu rikthuar te mbrojtja të tregëve me një politikë për ekonomin patriote? Reagimi të politikanëve ishte të mbrojn punsinë shtëpiake duke kthyer përmbys burimet të jashtëm-kujtohuni si Sarkozy solli punët te Franca nga Slovenia, një shtetë i vogel pjesëmarës. Në fakt, shlyqyr jo shumë fakte si ky kan ndodhur. Me Europën të jetë në një presion konkurrese, është rëndësishme për bizneset të kombinojn faktorët të prodhimit-ndoshta domethëne plotësimi të skatëthesis njerëzore që nuk kushton dhe të avantazhave gjeografike që ofron jugu, qendra dhe lindja të Europës. Mbledhja të kuvendit nga Mercedes dhe zhvillimi të motorit së Audi në Hungari jan rastet më të reja që dikohet akoma moda për burime të jashtëm. tregtia është jetësore për ndryshimin dhe zhvillimin të ekonomis , çd qëllim në botë të rikthehemi te mbrojtja mund të vriste çdo prespektivë për përqëndrim në Europë për ta mbajtur gjallur. Por me situatën e tashme bizneset shtëpiake duhet të forcohen me mbështeten të kompanive të vogëla. Paekonomi shtëpiake jetësore ekonomia e hapur do jetë e varur nga fajtorët të jashtëm, dhe ato vetë nuk mund të bëjn shumë gjëra për konkursin e Europës.

Në rradhë të tretë, bashkimi europianhumbi rëndësinë e tij në koordinimintë politikës ekonomike globale? Shtetet pjesëmarës që nuk ajanq gjalle do mundohen të gjejn drejtim tjetër me ndimën të group G20? Duke patur parasysh analizat të tregëve, njëri mund të thotë që ekonomia e Europës është përmisuar nga kriza 2008/2009 pavarësisht që borxhi publik është sfidë për të gjithë kontinentin. Edhe euro për monedhën europiane është një fakt. të paktën të kemi besimin që kriza e tashmë nxorri si përfundim realizimin të kërkesës për përkulshëmri institucional dhe dinamismin të Europës. shumë vështirë G20 ose një tjetër forum internacional mund të bënte bashkimin europian të panevojshëm në politikën dhe harmonizimin të tregtis të varur të shtetëve europiane, brenda bashkimit europian dhe jashtë atij. Parashikime të gjata të tregëvendikojn që fondet e Europës në tregtin botërore dhe në financë zvogëlohen dhe kshu mund të zvogëlohet fuqia të kontinentit. Nga pamja e tregëve, duhet që shtete pjesëmarës të reja dhe të vjetra të larmoyn tregët së prodhimit dhe klientët financiar që të ulin varësinë në tregët që nuk jan aq shumë dinamik.

Më në fund: qeveritë të ekonomive të ngritura të Europës nuk kan kohën dhe fuqin të mendojn sërish për pozicionin të shtetëve të tyre në tregët globale që ndryshojn shumë shpejt dhe për të menduar një politikë socio-ekonomike për të ndimuar vetveten të vazhdojn lojën që tëkapin miqët dhe komshitë që zhvillohen. Kriza e tashmë ka pas qenë e veçantëndërmjet shumë rastëve të njejta, që kshu përgjigja politike duhet të jetë në ktë rastë e veçantë dhe përtëritës.

Përktheu: Elsa Kryeziu

Paraqitje

Bernanke, Ben S. (2004): The great moderation. *BIS Review* 12/2004.

BIS (2010): Annual Report 2009/10. Basel.

Bod, Péter Ákos (2009): The Financial Landscape - Seen From a Converging Country. In: Otto Hieronymi & Alexandre Vautravers (Editors): *Globalization and the reform of the international banking and monetary system*. Palgrave Macmillan

Bordo, Michael D. & Landon-Lane, John (2010): The lessons from the bnking panics in the United States in the 1930s for the financial ciris of 2007-2008. *NBER Working Paper* 16365

Carone, G. et al. (2009): The EU's response to support the real economy during the economic crisis: an overview of Member States' recovery measures. *European Economy. Occasional Papers*. 51. July 2009. Brussels. 94 pp

Csaba, László (2009): Unintended Consequences of Crisis Management. *Zeitschrift für Staats- und Europawissenschaften (ZSE)* No. 3–4.

Dooley, Michael P. & Folkerts-Landau, David & Garber, Peter M. (2009): Bretton Woods II still defines the international monetary system. *NBER Working Paper Series* 14731

European Union (2009): Economic Crisis in Europe. Causes, Consequences and Responses. *European Economy* No.7/2009

Eurostat (2010): News release. Provision of deficit and debt data for 2009 (22 April 2010.)

Gylfason, Thorvaldur & Holmström, Bengt & Korkman, Sixten & Söderström, Hans Tson & Vihriälä, Vesa (2010): Nordics in Global Crisis. Vulnerability and resilience. The Research Institute of the Finnish Economy (ETLA)

International Monetary Fund (2010): World Economic Outlook - Rebalancing Growth.. Washington DC. April 2010

Krugman, Paul (2009): How Did Economists Get it So Wrong? The New York Times, September 6.

Lucas, R. E. (2003): Macroeconomic Priorities. *American Economic Review*, Vol. 93, No. 1 (Mar., 2003), pp. 1-14.

Reinhart, Carmen M. & Rogoff, Kenneth S. (2009a): *This Time is Different: Eight Centuries of Financial Folly*. Princeton University Press

Reinhart, Carmen M & Rogoff, Kenneth S. (2009b): The Aftermath of Financial Crises. NBER. *Working Paper* 14656. January 2009.

Trichet, Jean-Claude (2010): Central banking in uncertain times – conviction and responsibility. *BIS Review* No.111. 1 September

*

dke@southeast-europe.org
<http://www.southeast-europe.org>

© DKE 2010.

Shënim: të respektuar kërkues noqëftëse bëni një referimte ky artikull ose përmëndeni një pjesë të tij, ju lutemi n çoni një e-mail në adresën: dke@southeast-europe.org që të na bëni njoftim. *Ju lumi shënoni artikullin kështu:* Peter-A. Bod Natyra të krisave ekonomike – Një hyrje (*Përktheu: Elsa Kryeziu*) *Dëlkelet Európa – South-East Europe International Relation Quaterly* (Vjeshtë 2010) pp 1-6.

Faleminderit për mirëkuptimin. *Kryedaktori.*